

§ 40

Dataskyddsriktlinjer för utbildningsnämnden UN-2018/190

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar
att anta förslaget Dataskyddsriktlinjer för kommunstyrelsen i Knivsta kommun, samt
att utse Isak Bergdahl till dataskyddsombud för nämnden.

Sammanfattning av ärendet

EU:s dataskyddsförordning träder i kraft 25 maj 2018. Detta innebär ett större åtagande för att stärka dataskyddet i kommunen. Nämnden föreslås behålla det strategiska dataskyddsansvaret, medan det operativa ansvaret föreslås delegerat till förvaltningschef, med möjlighet till vidaredelegation. Dataskyddsåtagandet är ett kommungemensamt löfte till allmänheten att hantera personuppgifter varsamt inom alla kommunala verksamheter.

Underlag i ärendet

Tjänsteskrivelse 2018-04-27 och förslag på riktlinjer 2018-04-27 har varit utsända.

Handläggare
Isak Bergdahl
Projektledare GDPR

Tjänsteskrivelse
Datum
2018-05-02

Diarienummer
UN-2018/187

Utbildningsnämnden

Dataskyddsriktlinjer för utbildningsnämnden, Knivsta kommun

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden beslutar

att anta förslaget Dataskyddsriktlinjer för utbildningsnämnden i Knivsta kommun,

att lägga Knivsta kommuns dataskyddsåtagande till handlingarna, samt

att utse Isak Bergdahl till dataskyddsombud för nämnden.

Sammanfattning

EU:s dataskyddsförordning träder i kraft 25 maj 2018. Detta innebär ett större åtagande för att stärka dataskyddet i kommunen. Utbildningsnämnden föreslås behålla det strategiska dataskyddsansvaret, dvs. att fastställa riktlinjerna för dataskyddsarbetet under nämnden ansvar och följa upp detta regelbundet. Det operativa ansvaret föreslås delegerat till kontorschef, med möjlighet till vidaredelegation.

Dataskyddsåtagandet är en kommungemensam utfästelse till allmänheten att hantera personuppgifter varsamt inom alla kommunala verksamheter.

Förvaltningen har arbetat fram rapporten *Dataskyddsreformen i Knivsta kommun* som ligger till grund för förslaget om nämndens dataskyddsriktlinjer och Knivsta kommuns dataskyddsåtagande.

Varje nämnd måste utse ett dataskyddsombud. Kommunstyrelsens jurist föreslås bli dataskyddsombud för utbildningsnämnden, liksom för styrelsen och andra nämnder i kommunen.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Hans Åhnberg
Utbildningschef

Beslutet ska expedieras till:
Utbildningskontoret
Dataskyddsombudet
Akten

Barnchecklista inför beslut

Påverkar beslutet barn?

Enligt FN är alla under 18 år
att betrakta som barn

Ja Nej

Förklara oavsett svar.

Den nya dataskyddsförordningen gäller generellt för alla, däribland barn.

Om, **ja fortsatt** med frågorna.

Hur har barns bästa beaktats?

Barnets bästa har beaktats i lagstiftningsarbetet som ligger bakom reformen, som bland annat leder till ökad skydd för barns integritet och beaktar unga barns sårbarhet vid personuppgiftsbehandling.

Beskriv eventuella intressekonflikter.

Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja Nej

Inte aktuellt. Beslutet rör inte övergripande flerårig plan/ flerårigt styrdokument

Om ja, förklara på vilket sätt barn varit delaktiga i beslutet, vilka åsikter barnen lyft fram samt hur dessa åsikter beaktats i beslutet. Om nej, förklara varför barn inte tillfrågats.

Kärnan i detta beslut avser implementering av redan beslutad lagstiftning från EU och Riksdagen.

Handläggare
Isak Bergdahl
Projektledare GDPR

Tjänsteskrivelse
Datum
2018-04-27

Knivsta kommuns dataskyddsåtagande

Knivsta kommun har en skyldighet att skydda dina enskilda rättigheter, värna din integritet och dina personuppgifter. I det här dataskyddsåtagandet beskriver vi hur vi samlar in, använder, lagrar och delar dina personuppgifter.

Knivsta kommun består av ett antal nämnder – varje nämnd anses vara en egen myndighet och är personuppgiftsansvarig inom sitt ansvarsområde. Detta åtagande är gemensamt för alla nämnder inom kommunen. Närmare upplysningar om dina personuppgifter kan lämnas av respektive nämnd. När vi i detta åtagande talar om *Knivsta kommun* eller *kommunen* syftar vi på uppgifter och upplysningar som är gemensamma för alla nämnder.

Utöver detta åtagande har varje nämnd beslutat om en dataskyddsriktlinje som gäller de specifika personuppgifter som förekommer i den nämndens verksamhet. Dessa beslut finns tillgängliga på nämndernas respektive hemsidor och på kommunens dataskyddshemsida.

Vilka personuppgifter samlar vi in?

Personuppgifter samlas normalt in direkt från dig eller registreras i samband med ärendehandläggning, ansökningar, anmälningar eller faktiskt handlande såsom utbildning eller omvårdnad. Ibland krävs ytterligare information för att hålla uppgifterna aktuella eller kontrollera att uppgifterna vi samlat in är korrekta.

De personuppgifter som vi samlar in kan delas in i följande kategorier:

Identitetsuppgifter: Personnummer/samordningsnummer, namn, IP-nummer. När kommunen fattar beslut, efterfrågar eller lämnar upplysningar behöver vi veta vem du är.

Kontaktuppgifter: Telefonnummer, postadress, e-postadress. För att kunna hålla kontakten med dig, för upplysningar eller meddelanden behöver vi dina kontaktuppgifter.

Handläggningsuppgift: För att besluta om förmåner och service som kommunen tillhandahåller, men också för att kunna genomföra tillsyn och rättssäkra ingripanden är det nödvändigt att vi får del av relevanta omständigheter om dig.

Bilder och inspelningar: Fotografier och ljud- och bildinspelningar där identifierbara personer förekommer. För att säkrare, tydligare och mer tillgängligt dokumentera den kommunala verksamheten, för kamerabevakning i ordnings- och säkerhetssyfte, som underlag för beslut och för undervisningsändamål kan kommunen samla fotografier och ljud- och bildinspelningar.

I vissa av våra register förekommer känsliga personuppgifter, exempelvis om din hälsa. För varje nämnd finns en sammanställning över vilka personuppgifter som behandlas – av den sammanställningen framgår också om känsliga personuppgifter behandlas.

Kommunen samlar också in personuppgifter från tredje part, till exempel folkbokföringsregister, fastighetsregister, bolagsregister och kreditupplysningsföretag. Vi tar också emot personuppgifter från andra myndigheter, när den myndigheten har en skyldighet att informera kommunen om något eller efterfrågar en upplysning som kommunen behöver lämna ut.

På vilka rättsliga grunder behandlar kommunen dina personuppgifter?

För att det ska vara tillåtet att behandla personuppgifter måste det alltid finnas ett stöd i dataskyddsförordningen, en så kallad *rättslig grund*. Flera rättsliga grunder kan vara relevanta samtidigt.

Allmänt intresse och myndighetsutövning

Nämnderna i Knivsta kommun är myndigheter, vars verksamhet alltid ska bygga på lag eller myndighets beslut. Denna verksamhet anses vara av allmänt intresse. När kommunen fattar beslut, tillhandahåller omvårdnad, undervisning eller annan service till dig eller någon annan behandlar vi dina personuppgifter på denna rättsliga grund.

Rättsliga förpliktelser

Dina personuppgifter kan komma att behandlas för att uppfylla rättsliga förpliktelser som kommunen har. Det kan exempelvis vara bokföringsskyldighet som tvingar oss att spara dina personuppgifter, skyldighet att lämna uppgifter till myndigheter, skyldighet att ta emot uppgifter från myndigheter eller att verkställa beslut från domstolar och myndigheter.

Fullgörande av avtal

I flera situationer kan du vara part i ett avtal med kommunen. Det kan vara både som köpare och säljare, uthyrare eller hyresgäst. Kommunen behöver då samla in, kontrollera och behandla personuppgifter inför och vid tecknandet av avtal med dig för att dokumentera, administrera och utföra det som krävs för att inleda och fullgöra avtalet.

Intresseavvägning

Det kan i vissa fall vara tillåtet för kommunen att behandla dina personuppgifter efter en intresseavvägning. Det krävs då att behandlingen är nödvändig för berättigade intressen som väger tyngre än den registrerades intresse av skydd för den personliga integriteten. Barn ska anses vara särskilt skyddsvärda vid en sådan intresseavvägning. Ett berättigat intresse för personuppgiftsbehandling kan föreligga om du har ett rättsförhållande med kommunen, exempelvis som kund eller som anställd. Kommunen kan inte stödja sin personuppgiftsbehandling på en intresseavvägning om den sker som ett led i myndighetsutövning.

Samtycke

För att samtycke ska vara en giltig rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen krävs bland annat att är fullt frivilligt och att det ska vara ett reellt alternativ att avstå. En myndighet kan i

princip inte grunda sin personuppgiftsbehandling på samtycke när den beslutar om pålagor eller betydande förmåner.

När vi tillhandahåller helt frivillig kommunal service eller information, kan samtycke användas som rättslig grund för vår personuppgiftsbehandling.

Automatiserat individuellt beslutsfattande

Vi kan använda oss av helt automatiserat individuellt beslutsfattande om det är tillåtet enligt lag eller annan författning, om dessa författningar fastställer ett skydd för dina rättigheter, friheter och berättigade intressen.

När vi använder oss av ett helt automatiserat beslutsfattande ska vi informera dig om de faktorer som används i beslutet, vad detta innebär och vilka konsekvenser det kan få för dig.

Vem kan vi komma att lämna ut dina personuppgifter till?

För Knivsta kommun gäller offentlighets- och sekretesslagen och offentlighetsprincipen vilket innebär att personuppgifter som förekommer i allmänna handlingar kan komma att lämnas ut till frågeställaren.

Vi lämnar också ut personuppgifter till myndigheter i den omfattning vi har en rättslig skyldighet att göra det. Det kan exempelvis vara socialnämnden, Skatteverket, polisen, SCB och tillsynsmyndigheter.

Kommunen anlitar leverantörer för en mängd tjänster, exempelvis vårdpersonal, hantverkare, åkerier och drift och underhåll av våra datorsystem. Dina personuppgifter kan komma att hanteras av dessa leverantörer – vi har alltid ett giltigt personuppgiftsbiträdesavtal med leverantören som säkrar din integritet och dina rättigheter.

Hur länge behandlar vi dina personuppgifter?

Huvudregeln för alla myndigheter i Sverige är att allmänna handlingar ska bevaras.¹ Det ska finnas gallringsbeslut från kommunens arkivmyndighet² som anger att vissa typer av allmänna handlingar ska bevaras eller får gallras (förstöras) efter en viss tid.

Gallringsbesluten ska ta hänsyn till de registrerades integritet, men också rätten att ta del av allmänna handlingar, myndighetens och rättskipningens behov av information och forskningens behov.

Handlingar med personuppgifter som inte är allmänna, i allmänhet utkast och kladdanteckningar, ska rensas när de inte längre behövs eller arkiveras.

Hur skyddar vi dina personuppgifter?

Vi tillämpar tekniska, organisatoriska och administrativa säkerhetsåtgärder för att skydda de uppgifter vi har mot förlust, missbruk och obehörig åtkomst, röjande, ändring och förstöring.

¹ Arkivlagen (1990:782) 3 §

² I Knivsta kommun är kommunstyrelsen arkivmyndighet.

Anställda vid kommunen som regelmässigt hanterar personuppgifter utbildas i dataskydd och håller sina kunskaper uppdaterade.

De beslutsverktyg vi använder ska ta hänsyn till din integritet, bland annat genom att inte visa mer av dina personuppgifter än vad som krävs för arbetsuppgiften.

Dina rättigheter enligt dataskyddslagarna

För att upprätthålla dataskyddsprinciperna har du som registrerad ett antal rättigheter som anges i dataskyddsförordningen. Dessa rättigheter är inte absoluta, vilket innebär att kommunen får neka dig dessa rättigheter efter en individuell prövning. Du har rätt att överklaga ett sådant beslut till förvaltningsrätten.

Rätt till information (artikel 13–14, skäl 60–62)

Du har rätt att få veta varför och på vilket sätt kommunen behandlar dina personuppgifter.

Rätt till tillgång (artikel 15, skäl 63–64)

Du har rätt att få information om vilka personuppgifter som kommunen behandlar om dig. I vissa fall hindrar sekretess att vi lämnar ut personuppgifter till dig.

Rätt till rättelse (artikel 16)

Felaktigheter i dina personuppgifter ska rättas eller kompletteras, med de begränsningar som följer av lag eller författning.

Rätt att bli raderad (artikel 17, skäl 65)

Dataskyddsförordningen ger dig rätt att bli raderad ur register, men rätten är begränsad på många sätt för den personuppgiftsbehandling som normalt äger rum inom en kommuns verksamhet. Uppgifter som är nödvändiga för rättsliga förpliktelser, allmänt intresse och myndighetsutövning, arkiv, forskning och statistikändamål, yttrande- och informationsfriheten är undantagna från rätten att bli raderad.

Rätt till dataportabilitet (artikel 20, skäl 68)

Du har rätt att få de personuppgifter du själv har tillhandahållit i ett maskinläsbart format om behandlingen grundar sig på samtycke eller avtal och är automatiserad.

Rätt att invända mot behandling (artikel 21, skäl 69)

Du har rätt att begära begränsning av personuppgiftsbehandlingen, som grundar sig i allmänt intresse, myndighetsutövning eller intresseavvägning.

Frågor eller synpunkter

Om du har frågor eller synpunkter om vår hantering av personuppgifter är du välkommen att vända dig kommunens dataskyddsombud.

Du kan mejla till dataskyddsombudet på adressen dataskyddsombud@knivsta.se eller skriva ett brev till Dataskyddsombudet, Knivsta kommun, 741 75 Knivsta.

Du kan också lämna ett klagomål till Datainspektionen som är den statliga tillsynsmyndigheten på dataskyddsområdet.

Dataskyddsriktlinjer för utbildningsnämnden i Knivsta kommun

Dokumenttyp:	Riktlinje
Diarienummer:	UN-2018/187
Beslutad av:	Utbildningsnämnden
Beslutsdatum:	2018-05-28
Giltighetstid:	2023-05-31
Dokumentansvarig:	Kontorschef

Dessa riktlinjer fastställdes av utbildningsnämnden den 28 maj 2018. De ersätter tidigare personuppgiftsriktlinjer.

EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen innebär att varje myndighet ska upprätta ett regelverk för sin personuppgiftshantering.

Förkortningar och terminologi

Förkortning	Förklaring
DSF	allmänna dataskyddsförordningen (EU) 2016/679
DSL	lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, (kort: dataskyddslagen)
KL	kommunallagen (2017:725)

Begreppen i denna riktlinje utgår från definitionerna i DSF artikel 4.

Rutinbeskrivningar är konkreta instruktioner för hur handläggningen sker i normala fall. En rutinbeskrivning avser verkställighetsbeslut.

Delegationer

Ärende	Lagrum	Delegat
Beslut om att begränsa registrerads rätt enligt artikel 12.5 eller 15–22 DSF, även avgiftsbeläggande	DSL 7 kap. 2 §	Kontorschef
Beslut om personuppgiftsincident ska anmälas till tillsynsmyndigheten	DSF art 33	Kontorschef
Beslut om nytt eller annat personuppgiftsbiträde och underbiträde	DSF art 28	Kontorschef
Beslut om ny eller ändrad personuppgiftsbehandling inom ramen för nämndens verksamhet		Kontorschef
Beslut om rutiner för personuppgiftsbehandling		Kontorschef
Beslut om rutin för att tillgodose eller begränsa registrerades rättigheter	DSF art 15–22	Kontorschef
Beslut om rutin för personuppgiftsincident	DSF art 33	Kommundirektör
Beslut om skadestånd till enskild skadelidande	DSF art 82, DSL 7 kap. 1 §	Kommundirektör

Anmärkningar

Den som har delegation att skriva avtal med kommunens leverantörer ska också komplettera personuppgiftsbiträdesavtalsbilagor i befintliga avtal där personuppgifter ingår i tjänsteleveransen och se till att det finns ett tillräckligt dataskyddsmoment i varje nytt avtal. Detta kräver ingen särskild delegation, utan följer av behörigheten att teckna avtal för kommunen.

Beslut enligt tydlig rutinbeskrivning innebär ren verkställighet i kommunalrättslig mening.

Personuppgiftsbehandling inom nämndens ansvarsområde som inte är inrättad av nämnden eller delegat är inte tillåten.

Personuppgiftsansvar

Personuppgiftsansvarig är den som bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter.¹ Nämnden är personuppgiftsansvarig inom sitt

¹ DFS artikel 4.7. Se även Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 1/2010 on the concepts of “controller” and “processor” (WP 169). Artikel 29-gruppens yttranden ger bakgrund för tolkning av dataskyddsförordningen och det tidigare dataskyddsdirektivet.

ansvarsområde enligt lag eller kommunfullmäktiges reglemente. Arbetsuppgifterna rörande databehandlingen kan delegeras, men ansvaret överläts inte.

Delegering innebär att befogenheten att fatta beslut överlämnas. Det delegerade beslutet fattas sedan på nämndens vägnar. Det är således uppgifter som delegeras och inte ansvaret som sådant. Delegaten har emellertid det fulla ansvaret för handläggning och beslutsfattande i de ärenden som delegationen omfattar. Det innebär att delegaten tar det fulla ansvaret för det konkreta beslutet och att den delegerande inte får gå in i ett beslut som har fattats till följd av delegationen.²

Kommunstyrelsen är huvudman för kommunens förvaltning och är personuppgiftsbiträde åt nämnderna för de kommungemensamma åtagandena. Det formella godkännandet av nytt eller ändrat underbiträde beslutas av delegat på nämndens vägnar. Planer på att anlita nytt underbiträde eller ersätta befintligt underbiträde ska anmälas till nämnden.

Principer för behandling av personuppgifter

Dataskyddsförordningen anger i artikel 5.1 ett antal principer som gäller för personuppgiftsbehandlingen. Här beskrivs hur nämnden uppfyller dessa principer.

a. Laglighet, korrekthet och öppenhet

Nämndens register över personuppgiftsbehandling (se nedan) ska omfatta all tillåten behandling inom nämndens verksamhetsområde. All lagring av personuppgifter ska lyda under en dokumenthanteringsplan.

b. Ändamålsbegränsning

Av nämndens register över personuppgiftsbehandling ska ändamålet med behandlingen framgå på ett sätt som är begripligt för utomstående.

c. Uppgiftsminimering

De personuppgifter som behandlas ska vara relevanta för ändamålet i förhållande till den registrerade.

d. Korrekthet

Felaktigheter som nämnden råder över ska rättas så snart det kan ske. Beror felaktigheten på uppgifter som finns hos någon annan myndighet, ska den myndigheten få kännedom om felaktigheten.

e. Lagringsminimering

Våra stödsystem för ärendehantering ska bara innehålla personuppgifter som är relevanta för handläggningen. Uppgifter som avser en person som inte längre är föremål för handläggning ska avskiljas eller döljas i systemet i väntan på slutlig arkivering eller gallring.

f. Integritet och konfidentialitet

All personuppgiftsbehandling i nämndens verksamhet ska vara skyddad mot obehörig eller otillåten behandling. Informationssäkerhetsrutiner ska vara dokumenterade och följas upp kontinuerligt. System med personuppgifter ska säkerhetskopieras regelbundet och säkerhetskopiorna ska verifieras.

För alla system ska det finnas en förteckning över systembehörigheter och vilka anställda som har behörighet samt vad som motiverar att den anställde har sin behörighet i systemet.

² Prop. 2016/17:171 s. 205.

Register över personuppgiftsbehandling

All personuppgiftsbehandling inom nämndens ansvarsområde ska vara införd i ett särskilt register. Av registerförteckningen framgår vilka personuppgifter, på vilken rättslig grund och i vilket syfte personuppgifterna får behandlas i verksamheten. Annan personuppgiftsbehandling är inte tillåten.

Utbildning av anställda och förtroendevalda

Alla anställda och förtroendevalda i kommunen som regelmässigt kommer i kontakt med personuppgifter och personuppgiftsbehandling under nämndens ansvar ska vara utbildade i fråga om dataskydd, offentlighet och sekretess.

Handläggare
Isak Bergdahl
Projektledare GDPR

Rapport
Datum
2018-05-02

Diarienummer
KS-2018/273

Dataskyddsreformen i Knivsta kommun

Dataskyddslagarna är rättighetslagar

Det finns en risk att dataskyddsfrågor paketeras som tekniska, juridiska eller rent formalistiska frågor utan politisk relevans. Delvis beror det på att frågorna är så starkt förknippade med det uppkopplade samhället och teknik – tanken vandrar gärna till just tjänster och företeelser på nätet och europeiska eller statliga regleringar, det vill säga sådant som en kommun har små möjligheter att påverka. Redan begreppet *dataskydd* i sin svenska översättning leder lätt tankarna till just datorer och skyddet av datorsystem. Men den engelska översättningen (*data protection*) har inte den betydelsen, på det språket är det tydligare att det är själva uppgifterna, datat, som ska skyddas.

Även inom kommunen knyts gärna dataskyddsfrågorna till ärendesystem och IT-leverantörer när utgångspunkten istället borde vara invånarnas integritet och möjligheten att granska hur personuppgifterna används. De rättigheter som kan utläsas ur dataskyddsförordningen är i ett uttryck för en önskan att förskjuta makten över personuppgifterna från myndigheter och företag tillbaka till de registrerade och tydligare understryka att dataskydd är en grundläggande rättighet inom unionen.¹ Den mer långtgående harmoniseringen som förordningen innebär underlättar också behandling av personuppgifter inom EU och EES (inre marknaden), eftersom alla medlemsstater får samma skyddsnivå.² Detta kan ha betydelse för kommunens upphandlingar med hänsyn den upphandlingsrättsliga principen om icke-diskriminering.³

Myndighetsstrukturen i kommunen

Knivsta kommun är en juridisk person, som består av ett antal organ som antingen är beslutande eller förvaltande. I kommunen finns bara ett beslutande organ – kommunfullmäktige. De förvaltande organen består av styrelsen/nämnderna⁴ och revisionen, och det är också dessa som är att anse som kommunala förvaltningsmyndigheter.⁵ Nämndernas respektive ansvarsområden anges i lag eller i kommunfullmäktiges reglemente. Den svenska förvaltningsmodellen innebär att varje myndighet (kommunal nämnd) är

¹ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 8. Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, artikel 16.

² En EU-förordning gäller direkt som lag i varje medlemsland, medan ett direktiv, som det tidigare dataskyddsdirektivet (95/46/EG), implementeras av den nationella lagstiftaren.

³ Upphandlingsdirektivet (2014/24/EU), artikel 18.1.

⁴ I den fortsatta texten betraktas styrelsen som en nämnd.

⁵ Prop. 2016/17:171, s. 161.

självständig, inte enbart mot sidoordnade och underordnade organ – utan även mot överordnade organ vid myndighetsutövning och rättstillämpning.⁶

Det vi kallar för *förvaltningen* i Knivstakommunalt dagligt tal tillhör formellt sett myndigheten kommunstyrelsen.⁷ I Knivsta saknar övriga nämnder egna anställda, till skillnad från en traditionell kommunorganisation. Nämnderna är beroende av förvaltningen för sin personuppgiftshantering, vilket följaktligen kräver att kommunstyrelsen utses till personuppgiftsbiträde för alla nämnder i kommunen.

Personuppgiftsansvaret

Den som bestämmer över ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter är personuppgiftsansvarig.⁸ Utgångspunkten är att myndigheterna, det vill säga nämnderna, är personuppgiftsansvariga för de uppgifter som behandlas inom myndighetens ansvarsområde.⁹ Även om den praktiska hanteringen av personuppgifterna kan delegeras, kvarstår det juridiska ansvaret alltså hos nämnden.

Eftersom de kommunala myndigheterna har det juridiska personuppgiftsansvaret för reglerad hantering av personuppgifter inom sitt ansvarsområde ligger det nära till hands att styrelsen och nämnderna också har det strategiska ansvaret för personuppgiftshantering på sina respektive ansvarsområden.

Det strategiska personuppgiftsansvaret bör placeras hos nämnderna

Det finns flera skäl till att det strategiska personuppgiftsansvaret ska kvarstå hos nämnderna. Det harmonierar med dataskyddsförordningens utgångspunkt, att myndigheten (nämnden) är personuppgiftsansvarig. Eftersom en nämnd aldrig kan frånhända sig det rättsliga ansvaret genom delegation är det rimligt att nämnden förfogar över sina egna riktlinjer och dessa har också funktionen av att fungera som strategiskt styrdokument under vilka mer operativt inriktade beslut och arbetsrutiner ordnar.

Det kan vidare konstateras att ingen nämnd har uppgifter eller ansvarsområden som är befriade från personuppgiftshantering, alla nämnder har att tillämpa dataskyddsförordningen i någon egenskap. I och med att personalhanteringen och många gemensamma resurser är kommunstyrelsens ansvar innebär det att övriga nämnder har ett personuppgiftsansvar som är relativt koncentrerat till varje nämnds samhällsuppdrag, vilket minskar risken för att dataskyddsfrågorna blir något som uppfattas som främmande i förhållande till nämndens verksamhet.

Kommer nämndernas arbetsbörda att tyngas?

Ja. Det är en rimlig följd att en lagstiftning som utökar nämndens ansvar och medborgarnas rättigheter leder till en större arbetsbörda, åtminstone inledningsvis. Nämnderna kommer att behöva informera sig om dataskyddsförordningens centrala principer och regler och hur

⁶ Regeringsformen 12 kap. 2 §.

⁷ Reglemente för kommunstyrelse och nämnder i Knivsta kommun, § 29.

⁸ Dataskyddsförordningen (EU) nr 2016/679, artikel 4.7.

⁹ Reglemente för kommunstyrelse och nämnder i Knivsta kommun, § 18.

förordningen påverkar verksamheten. I nämnder och på kontor som har med människor att göra som motparter behöver arbetet med dataskydd vara en integrerad del av kärnverksamheten.

Ett sammanhållet dataskyddsarbete i kommunen

Dataskyddsarbetet inom de olika nämndernas verksamhet ska bedrivas utifrån de lagar och regler som gäller på varje respektive område. Samtidigt gäller EU:s dataskyddsförordning generellt och ordnar i normhierarkiskt hänseende över svensk lag, vilket innebär att det är sannolikt att tillämpningen av förordningen kommer att vara likartad oavsett i vilken nämnd personuppgiftsbehandlingen förekommer.

Ett kommungemensamt åtagande för dataskydd gentemot allmänheten får tillsammans med dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och varje nämnds dataskyddsriktlinje bilda en utgångspunkt för gemensamma rutiner i kommunens förvaltning.

Dataskyddsförordningens praktiska följder i verksamheten

Realisera digitaliseringens effektiviseringar

Inte alla stödsystem är användarvänliga, än mindre intuitiva, för många användare. Systemleverantörer tyvärr har kommit undan med invecklade användargränssnitt som aldrig hade varit acceptabla för konsumentprodukter.¹⁰

Den finns risk att brister i stödsystemen leder till att ärendehanteringens förs på flera håll – både i stödsystemet och i ett eget sidosystem, exempelvis i fysiska eller elektroniska mappar, i excel-listor eller i pärmar. Dataskyddsförordningen ställer krav på att personuppgiftshandlingen ska vara *nödvändig* (se exempelvis artikel 6.1 e). Om tillräckliga funktioner för handläggning finns i de befintliga stödsystemen, är omotiverad sidohandling i exempelvis pärmar inte nödvändig och därmed inte tillåten.

Krav på arkivhantering

Dataskyddsförordningen ställer krav på lagringsminimering, det vill säga att personuppgifter inte ska behandlas längre än vad som är nödvändigt. För en skola innebär det att elever som inte längre går vid skolan inte heller ska vara kvar i skolans vanliga system och pärmar – utan deras personuppgifter ska lyftas ut till ett arkiv eller gallras.

I skäl 39, dataskyddsförordningen, skrivs uttryckligen:

Personuppgifterna bör vara adekvata, relevanta och begränsade till vad som är nödvändigt för de ändamål som de behandlas för. Detta kräver i synnerhet att det tillses att den period under vilken personuppgifterna lagras är begränsad till *ett strikt minimum*. [min kursiv.]
Personuppgifter bör endast behandlas om syftet med behandlingen inte rimligen kan uppnås

¹⁰ SOU 2016:2, s 130 f. Den åberopade statliga utredningen utgår förvisso från informationssystemen som används i vården, men problemen, som framkommit vid intervjuerna i samband med inventeringen av kommunens stödsystem, gäller på fler verksamhetsområden inom kommunen.

genom andra medel. För att säkerställa att personuppgifter inte sparas längre än nödvändigt bör den personuppgiftsansvarige införa tidsfrister för radering eller för regelbunden kontroll.

Med andra ord ställs krav på fungerande dokumenthanteringsplaner för att rättssäkert fastställa avvägningen mellan dataskyddsförordningens integritetsskydd och arkivlagen (1990:782) med dess huvudregel att allmänna handlingar ska bevaras.

Främjande av dataskyddskultur

Budskapet i de nya dataskyddslagarna är att personuppgifterna tillhör den registrerade – de är inte kommunens personuppgifter. Det bör betraktas som att förvaltningen under begränsad tid och enligt definierade ändamål lånar personuppgifterna, att de är värdefulla för den registrerade och att de måste behandlas med omsorg. Det kan också vara så att kommunen är tvungna att behandla personuppgifterna till följd av lagkrav. Särskilt när en myndighet använder tvång kräver rättsordningen att myndigheten inte agerar mer ingripande än vad situationen kräver (proportionalitet). Även i det fallet är försiktighet och hänsyn till den registrerades integritet något som ska genomsyra handläggningen.

Skydd och omsorg för medborgarnas integritet överensstämmer redan med målsättningsstadgandet i regeringsformens 1 kap. 2 § och med kraven som följer av Europakonventionens artikel 8 om skydd för den enskildes privatliv. Dataskyddsförordningen innebär inte allmänt ökad förtegenhet. Offentlighetsprincipen är tydligare skyddad under förordningen och kravet på öppenhet och information i förhållande till de registrerade innebär ett ökat krav på transparens.

Det operativa dataskyddsansvaret bör falla på kontorscheferna

Ansvarsfördelningen ska vara lättbegriplig. En utgångspunkt bör vara att kontorscheferna har ansvaret för det operativa dataskyddsarbetet. De är redan systemägare för registren som dataskyddslagarna reglerar. Kontorschefer har möjlighet att prioritera och samordna resurserna eftersom de redan ansvarar för dataskydd, informationssäkerhet, dokumenthantering inom sin verksamhet. Enligt delegationsordningen får styrelsens delegation till kontorschef vidaredelegeras.

Rutinbeskrivningarna på kontorsnivå bör vara utformande på sådant sätt att ytterligare delegation i kommunalrättslig mening inte ska vara nödvändig i annat än i begränsad omfattning. Av riktlinjerna framgår att kommunstyrelsen är personuppgiftsbiträde i förhållande till nämnderna.

Ansvarsfördelning mellan nämnd och förvaltning

Strategiskt (styrelse och nämnder)

- Fastställa riktlinjer för dataskyddsarbetet
- Följa upp dataskyddsarbetet regelbundet
- Ta initiativ till återkoppling om dataskyddsarbetet
- Utnämna dataskyddsombud (formellt krav)

Operativt (kontorschef)

Den operativa listan är inte uttömmande.

- Fastställa rutiner för att ta tillvara på de registrerades rättigheter
- Fastställa rutiner i arbetet
 - Handläggning av personuppgifter
 - Registervård (rättelser, raderingar)
 - Behörighetstilldelning
- Ställa krav på dataskydd i kommande upphandlingar
- Informationssäkerhetsklassning (KLASSA)
- Besluta om ny personuppgiftsbehandling
- Stärka dataskyddet vid omorganisationer (även organisationen som sådan kan ha inbyggt dataskydd)
- Utbilda personal
- Upprätthålla dialogen med dataskyddsombudet